

Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud, samt Gran kommune i Innlandet – vurdering vedrørende virkeområde i Gran kommune

Statsforvalteren i Innlandet mener det er riktig at det foreslåtte virkeområdet i Gran skal inkluderes i en forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud, samt Gran kommune i Innlandet. Vi mener virkeområdet i Gran skal plasseres i miljøkravsonene 2 og at bestemmelsene skal ha samme virkningstidspunkt som for de øvrige deler av virkeområdet på Hadeland. Vi ber Statsforvalteren i Oslo og Viken om å utferdige felles vedtak om forskriften på vegne av begge statsforvalterne.

Statsforvalteren i Oslo og Viken sendte i samråd med Statsforvalteren i Innlandet 30.11.23 et forslag om å utvide virkeområdet til forskriften om regionale miljøkrav i Oslo og Viken til å inkludere områder i Buskerud og på Hadeland, inkludert områder i Gran kommune i Innlandet. Virkeområdet på Hadeland ble foreslått plassert i miljøkravsonene 2 i forskriften. Forslaget har vært ute til høring med frist 19. januar 2024, med forlenget frist for enkelte kommuner for å gi rom for politisk behandling.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har allerede konkludert med at de vil innføre forskriften som foreslått i Buskerud, Lunner og Jevnaker. Forskriftens krav 5 (fulldyrka jord i erosjonsklasse 3 og 4 skal ikke jordarbeides om høsten) og 6 (minst 60 % av foretakets fulldyrkede areal skal overvintre med plantedekke) vil bli innført fra og med 2024, mens krav 1-4 vil bli innført fra og med 2025.

Statsforvalteren i Innlandet skal vurdere om forskriften skal innføres i det foreslåtte virkeområdet i Gran.

Det er kommet seks høringsuttalelser som har betydning for vurderingene i Gran i Innlandet.

Gran kommune har vedtatt følgende uttalelse: Forslaget til forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket for Oslo og Viken, for virkeområder i Buskerud og på Hadeland støttes. 1. Gran kommune ber Statsforvalteren i Innlandet om å inkludere de foreslåtte virkeområdene i Gran i forskriften til Oslo og Viken. 2. Gran kommune ber Statsforvalteren sørge for at foretakene kompenseres i sin helhet for de økonomiske ulempene de påføres med endringene i forskriften. Det må sikres at Regionalt miljøprogram tilføres nok midler slik at det gis en kompensasjon som fremstår som reelt avbøtende. 3. Gran kommune ber Statsforvalteren sørge for at økt ressursbruk hos kommunen/landbrukskontor kompenseres. Enten ved øremerkede midler eller ved å inngå i landbrukskriteriet i forbindelse med rammetilskuddet til kommunen fra staten.

Buskerud Bonde og Småbrukarlag og Oppland Bonde- og Småbrukarlag peker på at innføring av miljøkravene kan innebære stor begrensning for enkeltbønder i form av merarbeid og behov for investering i nytt utstyr. De peker på at husdyrbønder kan få mangelfull lagringskapasitet dersom det ikke tillates høstpløying, og at det må sikres investeringsmidler for å løse dette problemet. Når det gjelder miljøkrav 6 foreslår de at forskriften endres slik at kravet om overvintring med plantedekke skal gjelde 60 % av foretakets areal innenfor miljøkravsonen

og ikke foretakets totale areal. De ber også om at det legges til rette for at flere bønder kan samarbeide slik at de i fellesskap oppfyller kravet om at 60 % av arealet overvintres med plantedekke. De påpeker videre behovet for økonomisk kompensasjon for miljøkrav som innføres og at det er for usikkert at de økonomiske kompensasjonsordningene skal forhandles fram ved årlige jordbruksoppgjør.

Jevnaker Bondelag, Lunner Bondelag, Gran Bondelag, Brandbu Bondelag og Hadeland Bonde- og Småbrukarlag har avgitt felles uttalelse: Vi anmoder Statsforvalteren om å avvente med å innføre miljøkravene inntil det foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

Kunnskapsgrunnlaget må inneholde konsekvensanalyser for landbruket på Hadeland der jordtype, topografi, skiftestruktur og bruksstørrelser er inkludert, og resultatet fra Agri Analyses prosjekt «Miljøtiltak i jordbruket rundt Oslofjorden: Effekter på struktur, produksjon og investeringsbehov» må være en del av kunnskapsgrunnlaget. Den økonomiske kompensasjonen må være reell og satsene i RMP-ordningen må betraktelig opp. Om en forskrift om miljøkrav trer i kraft, kan det tidligst skje sesongen 2025 av hensyn til informasjonsbehov, omstilling og investeringsbehov for næringen. Om en forskrift om miljøkrav trer i kraft bør arealene komme i miljøkravsone 1 og ikke miljøkravsone 2.

Vannområde Randsfjorden har gitt følgende uttalelse: Forslaget til forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket for Oslo og Viken, for virkeområder i Buskerud og på Hadeland støttes. Vannområdet ber Statsforvalteren i Innlandet om å inkludere de foreslåtte virkeområdene i Gran i forskriften til Oslo og Viken. Vannområdet er usikker på om de foreslåtte miljøkravene er tilstrekkelig for å redusere jordbruksavrenningen i stor nok grad. Vi støtter likevel miljøkravene slik de er foreslått, men forutsetter at det gjøres oppfølgende vurderinger av effekten. Dersom reduksjonen i partikkel- og næringsstoffavrenning fra dyrket mark over tid ikke viser seg å være tilstrekkelig, forventer vi at forskriften tas opp til revisjon og at det vurderes mer omfattende og målrettede tiltak på arealer inntil/langs sjøer og vassdrag.

Landbruksdirektoratet er fornøyd med at Statsforvalteren har fulgt opp forskriftsarbeidet i Østfold og Akershus med dette forslaget til regionale miljøkrav i Buskerud og på Hadeland. De påpeker landbrukets ansvar for at vannforekomstene i jordbrukspåvirkede områder har en god økologisk tilstand. De er i hovedsak godt fornøyd med konsekvensvurderingen. Landbruksdirektoratet ser det som en styrke at Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Innlandet har samarbeidet om inkluderingen av virkeområdet i Gran slik at det foreslås samme virkemiddelbruk for områder i de to fylkene som har tilsvarende jordbruksproduksjon, utfordringer med jordbruksavrenning og med å nå målene i vannforskriften. De peker videre på at det ikke er foreslått spesielle miljøkrav for radkulturer i denne høringen. De uttaler at det er positivt at det legges opp til en videre prosess i 2024 med vurdering av miljøkrav også for potet- og grønnsaksproduksjonen, da avrenning fra slike arealer kan ha stor betydning, samtidig som produksjonen skiller seg fra andre jordbruksproduksjoner. De ser det også som positive at vurderingene skal gjøres i samarbeid med nabofylker.

Miljødirektoratet mener at den foreslåtte forskriften er et godt og viktige grep som vil bidra til å nå miljømålene i elver, innsjøer og i Oslofjorden. De synes at Statsforvalteren har løst KU-en på en god måte. De støtter det foreslåtte virkeområdet for forskriften og soneinndelingen av virkeområdet. Miljødirektoratet anmoder om at forskriften trer i kraft våren 2024.

Statsforvalterens vurdering

Vi konstaterer at ingen av høringsuttalelsene tar til orde for at det foreslåtte virkeområdet i Gran skal omfattes av andre virkemidler eller annet virkningstidspunkt enn de tilstøtende områdene i

Lunner og Jevnaker. Tvert imot har både Gran kommune og Vannområde Randsfjorden oppfordret til at virkeområdet i Gran inkluderes i samme forskrift som resten av Hadeland. Vi vil også peke på Landbruksdirektoratets uttalelse som klart støtter at det legges opp til samme virkemiddelbruk for et enhetlig område på Hadeland på tvers av fylkesgrensen.

Ingen av uttalelsene foreslår endringer av arronderingen av det foreslåtte virkeområdet i Gran.

Jordbruksorganisasjonene på Hadeland mener oppslutningen om frivillig tiltaksgjennomføring nå er så god at det ikke er behov for miljøkrav, og at om miljøkrav innføres bør Hadeland plasseres i miljøkravsone 1 og ikke i miljøkravsone 2 som foreslått. På den andre siden uttaler Vannområde Randsfjorden at de er usikre på om tiltakene som følger av de foreslåtte miljøkravene vil være tilstrekkelige. Vi ser et stort behov for en betydelig styrket innsats for å redusere tilførselen av næringsalter og partikler til vassdragene på Hadeland, noe vi mener framgår klart av høringsdokumentene. Det er mange bønder som gjennomfører frivillige miljøtiltak i større utstrekning enn forskriften krever og det er svært gledelig at det har vært økt oppslutning om dette. Vi ser likevel behov for å øke graden av tiltaksgjennomføring ytterligere ved at alle må bidra med tiltak. Vi ser det derfor som nødvendig å innføre forskrift med minimumskrav til tiltaksgjennomføring som alle må følge, og i lys av vannmiljøtilstanden i Hadelandsvassdragene ser vi klart behov for at virkeområdet i Gran og Hadeland forøvrig, skal ligge i miljøkravsone 2. For at forskriften faktisk skal resultere i at alle må bidra ved å oppfylle minimumskravet om tiltak som forskriften fastsetter, vurderer vi det som riktig at krav 6 må oppfylles for det enkelte foretak og ikke løses ved at foretak kan gå sammen om å oppfylle 60%-kravet. Det ville i tilfelle kunne ha gitt rom for et samarbeid mellom kornprodusenter og forprodusenter, som kunne føre til at enkelte kornprodusenter i praksis kunne unngå kravet gjennom samarbeid med forprodusenter. Vi skal både hensynta driftsmessige forhold for jordbruket og hensynet til miljøtilstanden i vassdragene. Vi vil følge med på utvikling av driftsulemper og hvordan dette eventuelt påvirker produksjon og avling framover. Vi vil også bidra til videre overvåking av vassdragene på Hadeland for å følge utviklingen i miljøtilstand.

Både Gran kommune og jordbruksorganisasjonene peker på behovet for økonomisk kompensasjon for tiltakene som følger av miljøkravene. Det er stor grad av sammenfall mellom eksisterende ordninger i RMP og miljøkravene. Statsforvalteren vil fortsatt legge opp til at disse tiltakene skal være tilskuddsberettiget gjennom RMP etter at miljøkravene er fastsatt. Totalrammen til fordeling til de enkelte miljøtiltak fastsettes imidlertid i de årlige jordbruksoppgjørene, der Statsforvalteren ikke er noen direkte part.

Oppsummert er det Statsforvalterens vurdering at det skal fastsettes en forskrift hvor det foreslåtte virkeområdet i Gran inngår med samme bestemmelser og virkningstidspunkt som for tilstøtende områder i Lunner og Jevnaker.

Konklusjon

Statsforvalteren i Innlandet støtter Statsforvalteren i Oslo og Viken sin konklusjon om at forskriften vedtas som det framgår av høringsforslaget med eventuelle justeringer av virkeområdet i Buskerud.

Dette innebærer at det foreslåtte virkeområdet i Gran skal inngå i forskriften med de samme bestemmelser og virkningstidspunkt som for virkeområdet i Lunner og Jevnaker.

Statsforvalteren i Innlandet ber Statsforvalteren i Oslo og Viken besørge fastsettelse av forskriften på vegne av begge statsforvalterne.